

Politisk dagsorden og sakseierskap ved stortingsvalget i 2017

Av Johannes Bergh & Rune Karlsen, Institutt for samfunnsforskning

De sakene som velgerne er opptatt av har betydning for hvilke partier de stemmer på og dermed også for valgresultatet. Partiene forsøker ofte å få sine saker – saker der de har sakseierskap (se under) – på dagsorden i valgkampen. Mediebildet vil prege hvilke saker folk fokuserer på, men velgerne kan også gjøre seg opp en egen mening om hvilke saker som er viktige, for eksempel basert på egne erfaringer med bestemte saksområder. I nyere tid har velgernes dagsorden ofte vært preget av saksområder som skatt, skole, helse, eldreomsorg, hvor mange velgere jo vil ha en personlig erfaring med den politikken som føres.

Ved stortingsvalget 2001 var velgernes dagsorden tydelig preget av to saker: skatt og skole. I nyere tid ser vi et mer fragmentert bilde hvor velgerne er mindre enige om hvilke saker som er viktige; det er gjerne en håndfull saker som topper listen over de viktigste. Slik er det også i forbindelse med stortingsvalget 2017. De viktigste sakene ved dette valget i følge velgerne er (i prioritert rekkefølge fra den viktigste): innvandring, skatter og avgifter, skole og utdanning, miljø, og økonomi/sysselsetting.

Det mest påfallende trekket ved velgernes dagsorden i 2017 er hvor dominerende innvandringssaken ser ut til å være i velgernes bevissthet. Innvandring er jo en sentral del av norsk offentlig debatt, men har aldri tidligere i valgundersøkelsene blitt oppgitt som en så viktig sak for velgerne. Mer enn hver fjerde velger hadde denne saken i tankene når han eller hun stemte. Det samme kan vi si om hele 70 prosent av Fremskrittspartiets velgere, som er en fordobling av nivået fra 2013. Saken er også viktig for MDGs, Høyres og SVs velgere

Skattepolitikk blir nevnt av mange av FrPs velgere (30%), og omtrent ev fjerdedel av Høyres velgere. Skole- og utdanningspolitikk er viktig for mange av partiens velgere, særlig blant de som stemte på Venstre, SV, Høyre og Ap. Miljø- og klima nevnes av over 80 prosent av MDGs velgere, men også av 51 prosent av SVs velgere og 39 prosent av de som stemte Venstre. Eldreomsorg blir hyppigst nevnt av Aps velgere.

Tabell 1 Velgernes viktigste saker ved stortingsvalgene 2001-2017

	2001	2005	2009	2013	2017	Endring
Helse	22	15	19	23	17	-6
Skole og utdanning	34	32	29	22	21	-1
Samferdsel	-	3	8	15	7	-8
Miljø	8	8	20	14	20	6
Skatter og avgifter	34	17	15	14	23	9
Eldreomsorg	16	23	17	13	12	-1
Innvandring	4	6	16	12	28	16
Barne- og familiepolitikk	14	13	6	8	5	-3
Økonomi, industri og sysselsetting	4	13	12	7	18	11
Distriktpolitikk	7	9	5	7	9	2
Offentlig-privat	2	4	3	5	4	-1
Sosial utjevning	5	6	3	3	6	3
N	1753	1774	1573	1772	4943	

Listen tar utgangspunkt i de 12 viktigste sakene i 2017 og viser utviklingen over tid. Det vil altså være noen saker som var viktige ved de andre valgene som ikke er med i denne oversikten.

Tabell 2 Viktige saker ved Stortingsvalget i 2017 blant ulike partiers velgere. Prosentandel som nevner saken som viktig

	R	SV	A	V	KrF	SP	H	FrP	MDG
Helse	16	9	31	20	20	16	27	20	8
Skole og utdanning	4	32	26	38	19	10	28	5	21
Samferdsel	1	3	5	11	4	12	15	19	1
Miljø og klima	26	51	18	39	22	14	8	2	82
Skatter og avgifter	13	3	11	8	2	7	24	30	12
Eldreomsorg	3	4	26	4	21	20	18	20	4
Innvandring	9	19	8	12	14	8	23	70	26
Barne- og familiepolitikk	0	1	5	5	37	3	4	1	4
Økonomi, industri og sysselsetting	8	5	20	30	7	8	25	13	5
Distriktpolitikk	10	2	7	3	2	62	2	3	3
Offentlig-privat	23	4	2	1	0	2	2	0	3
Sosial utjevning	25	31	8	2	3	3	1	1	4
N	186	298	1315	201	165	467	1060	465	204

N summerer ikke til 100% da det er mulig å nevne to saker

En av grunnene til at det er viktig hvilke saker som dominerer dagsorden, er at partienes tillit varierer mellom politikkområder. Om et parti har særlig mye tillit på et område, omtales dette gjerne som at partiet har sakseierskap på området. I valgundersøkelsen har vi spurt om hvilke partier velgerne mente hadde best politikk på ti sentrale saksområder. Svarmønstrene er

gjenkjennelige fra valg til valg, men andelen som mener at et bestemt parti har best politikk kan likevel variere. I tabell 3 viser vi velgernes oppfatning om hvilke partier som har best politikk på ti sentrale politikkområder ved valget i 2017, og sammenligner dette med valget i 2013 (for sysselsetting sammenligner vi med 2009 fordi vi ikke har tilsvarende tall for 2013).

Høyre har særlig mye tillit i skole-, helse- og skattepolitikk. Partiet klarte i all hovedsak å holde på tilliten i disse sakene, men andelen som mente at partiet hadde best skattepolitikk sank med åtte prosentpoeng fra 2013 til 2017. Fremskrittspartiet har et klart sakseierskap i innvandringspolitikken, og andelen som mente at partiet hadde best politikk økte fra 27 prosent i 2013 til 35 prosent i 2017.

Arbeiderpartiet tapte sakseierskap på sentrale områder for partiet, helse-, skatt- og sysselsettingspolitikk. Selv om over 30 prosent pekte på Ap som partiet med best sysselsettingspolitikk i 2017, er nedgangen fra 2009 dramatisk. Da mente over seks av ti at Ap var best. Venstre mister deler av sitt sakseierskap til miljøsaken fra 2013 til 2017; det samme gjør KrF i barne- og familiepolitikken. Nesten fire av ti velgere mente i 2017 at Sp hadde best distriktpolitikk. Dette forklarer i stor grad hvorfor Sp gjør gode valg når dette saksområdet kommer på den politiske dagsorden.

Tabell 3 Sakseierskap på ni saksområder i 2013 og 2017. Prosent som mener at partiet har best politikk (sakseierskap).

	Skole		Miljø		Eldre		Innvandring		Skatt	
	2013	2017	2013	2017	2013	2017	2013	2017	2013	2017
R	-	1	-	1	-	2	-	1	-	1
SV	10	8	16	10	3	5	6	6	3	5
Ap	23	25	12	11	28	25	23	15	33	25
V	9	4	23	9	2	2	5	4	3	3
KrF	3	3	1	2	12	8	5	5	2	2
Sp	1	4	3	8	1	5	1	4	1	4
H	35	33	8	19	17	20	19	12	34	26
FrP	2	4	2	3	14	11	27	35	9	14
MDG	0	0	15	14	0	0	0	1	0	0
Andre	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0
Vet ikke/ingen partier	17	19	19	22	22	22	14	16	15	20
N 100%	1727	1663	1727	1664	1727	1663	1727	1664	1727	1660

	Barn og familie		Distrikt		Samferdsel		Helse		Sysselsetting	
	2013	2017	2013	2017	2013	2017	2013	2017	2009	2017
R	-	1	-	1	-	1	-	2	-	2
SV	9	9	2	3	3	3	3	4	2	3
Ap	27	21	16	9	16	17	35	27	61	28
V	4	3	7	4	5	2	3	2	1	2
KrF	28	18	2	1	1	1	4	3	1	1
Sp	1	3	35	39	6	8	1	3	1	4
H	11	19	11	17	26	20	27	28	14	30
FrP	2	3	3	4	18	25	7	7	5	5
MDG	0	0	0	0	1	1	0	0	-	0
Andre	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Vet ikke/ingen partier	18	22	25	22	25	21	20	22	15	24
N 100%	1727	1664	1727	1664	1727	1662	1727	1663	1782	1663

Tabell 4 viser andelen av et partis egne velgere som mener at partiet har best politikk. Hvis partienes sakseierskap har betydning for stemmegivning, bør dette reflekteres i at partiets velgere i stor grad mener at partiet har best politikk på områder som er viktige for partiet. Vi finner et tydelig mønster i tabellen. For eksempel mente Arbeiderpartiets velgere at partiet i særlig grad hadde best, helse-, skatt-, og sysselsettingspolitikk. Høyres velgere mente at Høyre var best på skole og skatt. Noe mer overraskende er det at de også mente at Høyre hadde best sysselsettingspolitikk. I 2009 var det bare 46 prosent av partiets velgere som mente det samme. Nesten alle senterpartivelgere mente at partiet hadde best distriktpolitikk, og så godt som alle FrP velgere mente at partiet hadde best innvandringspolitikk. Arbeiderpartiet og Høyre skiller seg ut ved at det er de nyter stor tillit på mange saksområder. MDG skiller seg ut ved at det først og fremst bare er ett saksområde partiet har tillit på hos egne velgere, nemlig klima- og miljøpolitikk.

Tabell 4 Prosentandel av partienes egne velgere som mente at eget parti har best politikk på saksområdet

	R	SV	Ap	V	KrF	SP	H	FrP	MDG
Skole	40	64	78	51	51	30	84	22	10
Skatt	50	54	79	44	38	43	76	72	14
Innvandring	46	68	54	57	72	27	39	97	21
Barn og familie	52	71	67	46	97	29	55	19	11
Eldreomsorg	63	46	76	26	86	34	63	57	4
Miljø	35	61	39	75	41	52	51	21	91
Distrikt	26	34	34	45	29	94	53	28	12
Arbeidsledighet	52	31	77	44	23	31	78	29	13
Samferdsel	59	42	57	40	18	56	56	86	41
Helse	57	52	82	31	53	27	80	41	5
Snitt	48	52	64	46	51	42	64	47	22